

M

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1936-37

OPERA

Urednik M. Bravničar

Izhaja za vsako premijero

Din 2-50

Okusno Vas oblači le
DAMSKI MODNI SALON

Sonja

Cene in izdelava solidna

GLEDALIŠKA UL. 7

**NOVO OTVORJENI
SALON DAMSKIH KLOBUKOV**

**„OREL“
LJUBLJANA
SV. PETRA C. 13**

**VELIKA IZBIRA IN PRVOVRSTNA
KVALITETA – NIZKE CENE**

IZVOLITE SI OGLEDATI MOJE IZLOŽBE!

PAPIR, pisarniške, tehnične in šolske potrebščine ●

Najugodnejše v največji izbiri ●

IV. BONAČ, Ljubljana ●

Akademiki dobijo pri nakupu popust

Nalivna peresa ●

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1936/37 ŠTEV. 11

OPERA

UREDNIK: M. BRAVNIČAR

BALETNI VEČER

RIMSKI-KORSAKOV:

R. SCHUMANN:

A. P. BORODIN:

ŠEHERAZADA

PAPILONS

POLOVSKI PLES

PREMIERA: 6. FEBRUARJA 1937

Nikjer ni dosegel klasični ples večje populnosti, razmaha in poljudnosti, kakor v Rusiji. Njegova domovina je prav za prav Italija, od koder so ga na sever prinesli italijanski učitelji, toda šele tam se je razcvetel in vkoreninil globoko v življenje ruske umetnosti. Dejstvo, da je ta veja lahkotne in absolutne umetnosti našla najugodnejša tla ravno v deželi mislecev, med narodom silne čustvenosti ter težje krvi, a ne v svoji rojstni domovini pod vedrim južnim soncem in v vzdušju lahkotnega temperamenta, se zdi paradokсно. Klasični ples, izčiščen in do skrajnosti odmerjen v gibih, dematerializiran v vseh zunanostih, ki je dobil svojo uniformo v obleki »balerina«, v baletnih čevljih, gladki pričeski in v odstranitvi vsega lišpa, je dosegel estetsko ravnovesje. Usmerjen v abstraktno in idealistično stran je stremel po uresničenju teze, da je bistvo plesa premagovanje lastne teže. Ples na prstih (Spitzen-tanz) je utemeljen prav v tem, da dvigne plesalko čimbolj od tal in da ustvari videz največje lahkote, čeprav je ta vrsta plesa zvezana z velikim fizičnim naporom. V Rusiji je dosegel klasični ples že pred vojno višek razvoja; ruska šola je postala vsem drugim narodom vzor. Slavne plesalke Pavlova, Gelcer, Kšesinskaja, Fokinova, Karsavina in plesalci Nižinski, Fokin, Lifar i. dr. so širili

po svetu slavo ruskega baleta. Z njim v zvezi so v Rusiji nastale velike glasbene umetnine, med katere spadata tudi »Šeherezada« in »Polovski tabor«, ki so v sporedu današnjega baletnega večera. Plesna kultura in tradicija imata v Rusiji močnejše korenine, kakor v katerikoli drugi deželi. Poleg znamenitih plesalk in plesalcev pa so tam zrastle tudi znameniti plesni učitelji, koreografi in reformatorji plesne umetnosti. Med najznamenitejše sodobne reformatorje in organizatorje ruske plesne šole spadata M. Fokin in S. Djagilev. Prvi je slaven koreograf (učenec Mariusa Petipa-ja), drugi mecen in organizator, ki ima mnogo zaslug tudi za razvoj skladatelja Igorja Stravinskega; izbral in angažiral ga je za svojega »hišnega« skladatelja. Stravinski je večino svojih skladb napisal na pobudo in po »naročilu« Djagileva. M. Fokin je z Bakstom sestavil na glasbo »Šeherezade« sujet in koreografijo, Djagilev je šel s svojo plesno skupino po svetu in utemeljil slavo ruskemu baletu in »Šeherezadi«.

Plesna umetnost v Rusiji pa se ni omejila samo na klasiko, temveč je z isto vnemo gojila tudi plastični, karakterni, moderni ples i. dr. Klasika jim je ostala visoka šola in podlaga za vse druge načine izražanja z inštrumentom človeškega telesa.

*

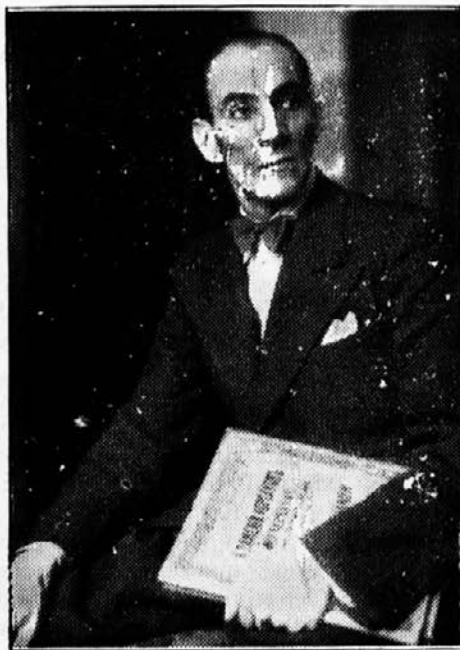
»Šeherezada« je prišla prvič v spored našega gledališča v sezoni 1920/21, takrat v koreografiji H. Poljakove v klasični izvedbi. Sedaj jo je postavil na oder baletni mojster Maks Froman v obliki plastičnega plesa.

V klasičnem načinu je koreografirana druga točka baletnega večera Schumannovi »Papillons« (Metuljčki).

»Papillons« je suita dvanajstih krajših skladbic za klavir, ki jih je zložil znameniti nemški romantik Robert Schumann v letih 1830. — 1831., še kot samouk, ko mu je bilo 20 let. Te skladbice so Schumannovi skladateljski prvenci in so zabeleženi kot opus 2. Inštrumentiral jih je ravnatelj zagrebške opere Krešimir Baranović.

Tretja točka baletnega večera je znani »Polovski ples« iz Borodinovne opere »Knez Igor«, ki je bila uprizorjena tudi že na našem odru.

M. B.

MAKS
FROMAN

Baletni mojster in plesalec Maks Froman je bil rojen v Moskvi, kjer je tudi dovršil l. 1912. bivšo carsko baletno šolo. Njegov učitelj je bil znani ruski plesalec in pedagog Tihomirov, ki je vzgojil celo vrsto znanih plesalk. Kmalu po prevratu je Maks Froman prišel v Jugoslavijo; angažiran pri Narodnem gledališču v Zagrebu in v Beogradu je v družbi svoje sestre Margerite Fromanove postavil na zagrebškem in beograjskem odru mnogo del iz svetovne in domače glasbene literature. Fromanovi so tudi vzgojili skoraj ves naraščaj, ki se udejstvuje v baletnem ansamblu zagrebške opere. Delo Fromanovih za razvoj in razcvet plesne umetnosti v Jugoslaviji je tako obširno, da bo to ime ostalo zapisano v zgodovini naših gledališč na vidnem mestu.

Rimski-Korsakov in Borodin

Med petimi ruskimi skladatelji (Balakirev, Borodin, Kjuj, Musorgski, Rimski-Korsakov), ki so v drugi polovici prejšnjega stoletja postavili temelje in na njih zgradili samobitno rusko glasbeno tvorbo, je bil Rimski-Korsakov najbolj plodovit in delaven. Poleg svojih izvirnih del in teoretičnih knjig je Rimski-Korsakov popravljal, inštrumentiral in dokončal marsikatero delo svojih tovarišev, ter jih usposobil za uprizoritev. Tako je popravil in inštrumentiral Musorgskijevi operi »Boris Godunov« in »Hovanščino« ter Borodinovega »Kneza Igorja«, sam pa je zložil 15 oper. (Kameniti gost, Pskovitjanka, Mlada, Božična noč, Majska noč, Sneguročka, Carjeva nevesta, Sadko, Bajka o carju Saltanu, Servilija, Pan Vojvoda, Bajka o nevidnem mestu Kitežu, Nesmrtni Kašče, Mozart in Salieri, Zlati petelin.) Na našem opernem odru so bila doslej uprizorjena štiri njegova dela: Carjeva nevesta, Majska noč, Mozart in Salieri ter Sneguročka. Že število zloženih oper dokazuje, da je bila v tej skladateljski »Petorki« silno močna volja, ustvariti rusko narodno opero. Pred temi skladatelji sta Glinka in Dargomirski orala ledino ruske narodne glasbe, ki pa sta svojim naslednikom tudi že precej določno pokazala pot. Prvi je bil lirično-idealistično usmerjen, drugi deklamatorsko-realistično. Od petorice imenovanih skladateljev je šel edini Musorgski v pravcu Dargomirskega, medtem ko so Kjuj, Borodin, Balakirev in Rimski-Korsakov sledili stopinjam Glinke in ustvarjali lirične umetnine s fantastično vsebino. Posebno Rimski-Korsakov je ljubil takšne sujete. Vsi ti skladatelji so ustvarjali nezavisno drug od drugega, bili so po glasbeni vrednosti in tehničnih zmožnostih različni, imeli pa so tudi skupne poteze. Predvsem so bili edini v hotenju ustvariti glasbo, ki korenini v domači zemlji ter osvoboditi se vseh zunanjih vplivov in konservatorijske dogmatike. Občudovali so sicer Wagnerjevo glasbeno dramo, ki je bila prav takrat »moderna«, toda posnemali je niso. Razen Balakireva ni bil v »Petorki« nihče poklicni glasbenik. Cezar Kjuj je bil general in profesor fortifikacije na peterburški akademiji, Borodin profesor kemije, Musorgski oficir pehotnega polka, Rimski-Korsakov pa oficir pri mornarici. Zadnja dva

PLESNE SLIKE:

Soloplesalka ga. Gizela Pavšič-Bravničarjeva in baletni mojster Peter Golovin.

(Foto Rajko Kos na »Leica«)

sta se pozneje posvetila izključno glasbi in jo izbrala za svoj poklic. Balakirev, znan pianist in dirigent jih je uvajal v tehnične spretnosti in v teorijo skladbe, ki so si jo kmalu osvojili, da jim pozneje ni bilo težko obvladati materije. Rimski-Korsakov se je povzpел do virtuozov v inštrumentaciji in je vzgojil ves tedanji ruski glasbeni naraščaj. Njegova »Šeherezada«, ki je v sporedu baletnega večera blesti v pestrih barvah in nam razodeva velikega mojstra orkestrske palete. Napisal je tudi knjigo o inštrumentaciji, ki je še danes med najboljšimi. V njej trdi, da je inštrumentacija prav tako ustvarjanje kakor skladba in da je plod invencije, da pa ni rokodelska spretnost.

Ko je s svojim delom dokazal znanje, je bil Rimski-Korsakov imenovan za profesorja peterburškega konservatorija. S svojim temeljitim in velikim znanjem je vzgojil mnogo pomembnih glasbenikov, med katere spadajo tudi skladatelji: Glazunov, Stravinski, Prokofijev, Respighi i. dr. Bil je tvorec prve ruske simfonije, ki jo je začel skladati že v mornariški kadetnici v Peterburgu in jo je dovršil med vožnjo na ladji, ko je šel po končanih študijah na akademiji na triletno potovanje. Njegov učitelj za klavir Kanile, ga je predstavil Balakirevu in ko se je Rimski-Korsakov vrnil s potovanja je le-temu izročil svojo simfonijo v prvo izvedbo. Balakirev, ki je tedaj že osnoval s Kjujem in Musorgskim »novo rusko šolo«, je sprejel Rimskega-Korsakova v svojo skupino kot četrtega člana, kmalu za njim, kot petega pa še Borodina. Odslej so jih imenovali »Petorka« in po tem imenu jih pozna tudi glasbena zgodovina.

Rimski-Korsakov je bil rojen 6. marca 1844. v Tihvinu, v inalem mestu Novgorodske gubernije. Ko mu je bilo 12 let je stopil v peterburško mornarsko akademijo. Z največjo vnemo je študiral stranski predmet, klavir, pri učitelju Kanileu, ki ga je poučeval tudi v glasbeni teoriji. Pozneje je bil imenovan za inspektorja vseh mornariških godb in tako je imel priložnost, da se je do potankosti poglobil v bistvo in tehniko posameznih glasbenih nastrojev. Poleg že naštetih oper je zložil mnogo simfoničnih pesnitev (Antar, Caprice espagnol, Vstajenje), med katerimi je najznamenitejša »Šeherezada« polna invencije in razkošne fantazije, uverture (Uver-

tura na ruske teme, Svetli praznik), pesmi, koncert za orkester in klavir, serenado za violončelo, simfonieto na ruske teme i. dr.

Vojaško suknjo je slekel, ko je bil imenovan za profesorja skladbe na konservatoriju.

Umrli je 8. junija 1908. v Peterburgu.

Drugi član »Petorke« v današnjem sporedu je *Aleksander Porfirjevič Borodin*. Rojen 12. septembra 1834. v Peterburgu, je bil po poklicu vojaški zdravnik in profesor kemije. Zložil je dve simfoniji: v Es-duru, h-molu, tretje ni dovršil; dva godalna kvarteta (v A-duru, D-duru), orkestrsko skico »V stepah osrednje Azije« i. dr. Krona njegovega dela je opera »Knez Igor«, za katero je sam napisal libreto po slavni Puškinovi pesnitvi »Slovo o polku Igorovč«, ki opeva nesrečni pohod kneza Igorja Svetoslaviča (* 1151) proti Polovcem. Opero sta dokončala in delno inštrumentirala po Borodinovi smrti Rimski-Korsakov in njegov učenec A. Glazunov. Prva uprizoritev opere je bila l. 1890. v Peterburgu. Polovsni ples je Borodin inštrumentiral sam. Umrli je 28. februarja 1887. v Peterburgu.

Vsebina

Šeherezada

Simfonična suita N. A. Rimski-Korsakova »Šeherezada« je bogata z vzhodnimi melodijami. Navdihnila je genialna tvorca ruskega klasičnega baleta Mihaila Fokina in Leva Baksta, da sta jo plastično predelala v pantomino. Izposojena je vsebina suite, ki je prevzeta iz zbirke pripovedk »Tisoč in ena noč«.

*

Šah Sahriar sedi zamišljen in otožen v svoji palači med svojimi lepimi sužnjami. Nihče ga ne more razveseliti, niti njegova ljubljena žena Šeherezada.

Obišče ga njegov brat šah Zaman ter ga povabi na lov. Sahriar pristane. Ko ostanejo odaliske same, zaprosijo glavnega evnuha, naj pusti k njim ujete črnice, ki so zaprti v šahovi palači. Evnuh noče uslišati njihove prošnje, ali Šeherezada mu ukaže. Nato odpre rešetke in spusti črnice v harem. Črnci Said in njegovi tovariši se

zabavajo s šahovimi lepoticami. Plesi se izpremenijo v orgije. Zvesti sluge pošljejo šahu takoj sporočilo, kaj se v haremu dogaja. Šah Sahriar se pojavi med plesom in zapove pobiti evnuhe, črne sužnje in odaliske. Rad pa bi prizanesel svoji ljubljeni Šeherazadi; šele na prigovarjanje svojega brata zapove, naj tudi njo ubijejo. Medtem se ona sama prebode z njegovim bodalom. Šah, ki je s tem izgubil ljubljeno ženo, je zlomljen in obupan.

Papillons (Metuljčki)

Na odru je žalostni Pierrot, željan razvedrila in veselja. Nedaleč se vrši v paviljonu zabava. Mlada dama pride iz paviljona in zagleda Pierrota, ki se ukavarja sam s svojo nesrečo in osamelostjo. V misel ji šine, da bi Pierrota nekoliko pozabavala. S svojimi prijateljicami se preobleče v metuljčke in takšne priletijo k Pierrotu. Rad bi vlovil najlepšo — kraljico metuljčkov — toda to ni tako lahko. Domisli si, da metuljčki radi letijo k luči, gre jo v bližnjo hišo iskat, da bi jo nastavil. Pierrot prinese lučko in opazuje in čaka, da prileti najlepša. Vjame jo ter ji začne dvoriti in razkrivati svojo ljubezen, toda vsled neopreznosti ji iztrga krila. Kraljica metuljčkov se zgrudi kakor mrtva, da bi videla kako se bo zaljubljenec vedel. Pierrot prosi njene prijateljice pomoči, a nobena se ga noče usmiliti v tej »težki uri« — tako so domenjene. Tovarišice odnesejo navidez mrtvo in sprevodu sledi tudi nesrečni Pierrot ves objokan. Sedaj pa le poskušajo oživiti kraljico. Pripno ji krila in ona oživi v največje veselje obupanega Pierrota. Ko so se »metuljčki« dovolj pozabavali, odletijo v paviljon in pustijo Pierrota samega, žalostnega, kakor je bil v začetku. V paviljonu se je zabava končala, dame odidejo s svojimi spremljevalci domov, Pierrot spozna šele sedaj, da so metuljčki bile prave ženske. Zadnja gre domov »kraljica metuljčkov«, kot elegantna dama v spremstvu svojega kavalirja in pusti Pierrotu v spomin svoji dve krili. Pierrot ostane sam, žalosten, toda v tolažbo mu ostane spomin na ljubezen.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Foto atelje-studio

J. POGAČNIK

LJUBLJANA

Aleksandrova cesta 3

se priporoča

**ALFONZ
BREZNIK**

==
**LJUBLJANA
ALEKSANDROVA 7**
==

Vsa glasbila in strune

CINKOVO BELILO „BRILJANT“

zlati, srebrni, beli, zeleni in sivi pečat

LITOPON „TITANIK“

originalno 30% blago, odporno proti svetlobi

SVINČENI MINIJ „RUBIN“

garantirano 30% svinčenega superoksida

KOVINE IN KOVINSKI POLIZDELKI VSEH VRST!

Metalno akcionarsko društvo, Ljubljana

Telefon 2727

BALETN

Dirigent: dr. D. Švara.

Šeherazada

Balet M. Fokina in L. Bahsta, uglasbil N. A. Rimski-Korzakov.

Šah Sahriar	V. Janko
Šah Laman	F. Jelnikar
Šeherazada	G. Pavšič- Bravničarjeva
Said, zamorec	M. Froman k. g.
Glavni evnuh	J. Rus
Tri odaliske	S. Japljeva A. Brčarjeva F. Kürbosova

Šahove žene, dečki, evnuhi, zamorci in vojaki.

Inscenacija E. Franz.

VEČER

Režiser in koreograf: M. Froman k. g.

Metuljčki

Balet M. Fokina, uglasbil K. Schumann, inštrumentiral K. Baranovič.

Pierot	P. Golovin
Deklica	G. Pavšič- Bravničarjeva

Družice in gostje.

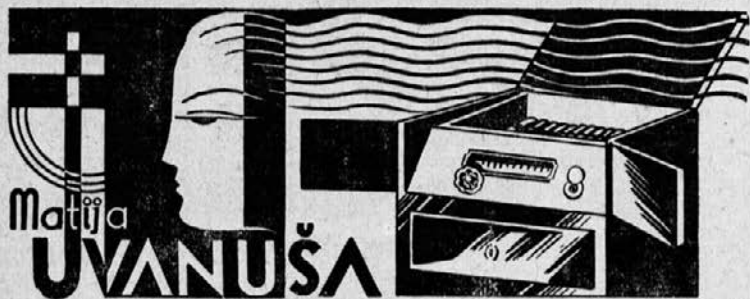
Polovski plesi

Iz opere Knez Igor, uglasbil A. P. Borodin.

Tatar	M. Froman k. g.
Deklica	G. Pavšič- Bravničarjeva
Sužnja	S. Japljeva
Kan Končak	F. Jelnikar

Sužnje, deklice, dečki in tatarji.

NAJVLJUDNEJE SE PRIPOROČA

Frizer za dame in gospode v pasaži palače VIKTORIJA
LJUBLJANA, ALEKSANDROVA CESTA ŠTEV. 4

Zobna ordinacija

Dentist teh.

Leopold Smerkoli

laboratorij za moderno tehniko in keramiko
ordnira za zdravljenje zob od 8-12 ure dop.
in od 2-6 ure pop.

Ljubljana VII: Celovška cesta 32 // Telefon 34-48